

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **S. S.**, bývajúcej v R., zastúpenej JUDr. L. T., advokátom v R., proti odporcom **1/ J. F.**, bývajúcemu v R., **2/ R. F.**, rod. S., bývajúcej v R., obaja zastúpení JUDr. D. Ď., advokátkou v R., **o určenie neplatnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. 9 C 92/2008, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. septembra 2011 sp. zn. 14 Co 221/2011 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. apríla 2012 sp. zn. 14 Co 221/2011, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. septembra 2011 sp. zn. 14 Co 221/2011 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 19. apríla 2012 sp. zn. 14 Co 221/2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Rimavská Sobota rozsudkom z 3. mája 2011 č.k. 9 C 92/2008-124 určil neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej 16. marca 2007 medzi predávajúcou S. S., nar. X. a kupujúcimi J. F., nar. X. a manželkou R. F., nar. X., ktorej predmetom bol prevod vlastníctva nehnuteľností – bytu č. X. na X. poschodí, vchod X., obytného domu súp. č. X. na parc. č. X., spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a na pozemku parc. CKN č. X. v podiele X. a vlastníčkou týchto nehnuteľností je navrhovateľka v podiele 1/1. Odporcom 1/, 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť navrhovateľke trovy konania vo výške 822,84 € a to na účet právneho zástupcu navrhovateľky JUDr. L. T., č. ú. X. s VS : X., všetko v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Odporcom 1/, 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť súdny poplatok za predmetné konanie vo výške 99,50 € v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku na účet Okresného súdu Rimavská Sobota. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že navrhovateľka bola uvedená do

omylu, ktorý omyl bol vyvolaný odporcom 1/, ako aj bratom odporcu 1/ J. F., keďže prevod baru „P.“ bol medzi účastníkmi po formálnej stránke dohodnutý v súvislosti s uzavretím zmluvy o prevode bytu, pričom dôvodom, pre ktorý navrhovateľka odporcom 1/, 2/ spätne predávala byt, ktorý od nich nadobudla v roku 2006 bolo, že následne malo dôjsť k prevodu baru P. na navrhovateľku. Tieto skutočnosti boli potvrdené aj výsluchom svedkyne Žanety S., ktorá uviedla, že počula rozhovor o tom, že odporca 1/ navrhovateľke sľúbil, že keď mu dá 3 319,39 € (pôvodne 100 000 tisíc Sk) on na ňu byt prepíše naspäť, pričom navrhovateľka viackrát odporcovi 1/ telefonovala a riešila s ním, kedy prepíše na ňu bar „P.“, pretože ona už na neho byt prepísala. Takisto svedkyne E. R., Z. T. a I. D. vypovedali, že od navrhovateľky počuli, že sa s odporcom 1/ dohodla, že na ňu predmetný bar prepíše, on to však neurobil. Súd neuveril tvrdeniam odporcu 1/ a výpovediam svedkov J. F. a Z. F., ktorí sú bratmi odporcu 1/, ktoré považoval za účelové. Pokiaľ ide o neliehavý právny záujem na určenie neplatnosti predmetnej zmluvy, súd mal za to, že v danej veci existenciu naliehavého právneho záujmu navrhovateľka preukázala, keďže je u nej aktuálny stav právnej neistoty, ktorý je ohrozením jej právneho postavenia a ktorý nemožno odstrániť inými právnymi prostriedkami. Bez meritórneho rozhodnutia jej hrozí vypratanie bytu, ktorý doposiaľ užíva so svojou rodinou. Predmetnú právnu vec posúdil podľa § 49a Občianskeho zákonníka. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že návrh navrhovateľky je dôvodný v celom rozsahu.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie odporcov 1/, 2/ rozsudkom z 27. septembra 2011 sp. zn. 14 Co 221/2011 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že návrh navrhovateľky zamietol. Navrhovateľke uložil povinnosť zaplatiť odporcom 1/, 2/ na trovách konania 1 315,58 € do 3 dní na účet ich právnej zástupkyne JUDr. D. Ď., advokátky so sídlom v R.. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že po preskúmaní napadnutého rozsudku okresného súdu dospel k záveru, že rozhodnutie nie je správne a preto v zmysle ustanovenia § 220 O.s.p. ho zmenil a návrh o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy ako nedôvodný zamietol. Podľa názoru odvolacieho súdu navrhovateľka svoje tvrdenia o nevyplatení kúpnej ceny nepreukázala žiadnymi dôkazmi, naopak odporca 1/ tvrdil, že kúpnu cenu 300 000 Sk jej vyplatil v hotovosti po podpise kúpnej zmluvy, pričom na vyplatenie použil 200 000 Sk z vlastných prostriedkov a 100 000 Sk si požičal od svojho otca. Uzavrel, že navrhovateľka neunesla dôkazné bremeno ohľadom ňou tvrdeného omylu vyvolaného odporcom 1/, prípadne aj jeho bratom a keďže navrhovateľka nedisponovala ani dôkazmi, ktorými by bolo spochybnené vyplatenie kúpnej zmluvy, z uvedeného preto vyplýva, že navrhovateľka kúpnu

zmluvu neuzavrela v omyle a pre neexistenciu dôvodu uvedeného v ustanovení § 49a Občianskeho zákonníka bola kúpna zmluva uzavretá 16.3.2007 považovaná za platnú.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka, ktoré odôvodnila ustanovením § 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p. teda, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávny právny záver. Na základe vykonaného dokazovania odvolací súd dospel k nesprávnemu posúdeniu veci. Navyše postupom druhostupňového súdu došlo k zaťaženiu konania vadou uvedenou v ustanovení § 237 písm.f/ O.s.p., keďže ju nepredvolal na odvolacie pojednávanie (27.9.2011), kde bol predvolaný svedok J. F., st., ktorý doposiaľ nebol v konaniach v danej veci vypočutý. Nemohla tak reagovať na jeho výpoveď a teda sa nemohla vyjadriť k dôkazu, ktorý bol vykonaný bez jej vedomia. Až z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplynulo, že neuniesla dôkazné bremeno a nepreukázala nevyplatenie kúpnej ceny, naopak odporca 1/ aj vďaka novej svedeckej výpovede jeho otca preukázal vyplatenie kúpnej ceny za byt s príslušenstvom. Žiadala, aby dovolací súd zrušil rozsudok krajského i okresného súdu a vec vrátil Okresnému súdu Rimavská Sobota na ďalšie konanie.

Odporcovia 1/, 2/ navrhli dovolanie navrhovateľky zamietnuť a priznať im trovy dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. Vady v zmysle § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. dovoľateľka síce nenamietala, tieto však najavo v dovolacom konaní nevyšli. Namietala vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p., že odvolací súd jej odňal možnosť konať pred súdom tým, že ju nepredvolal na odvolacie pojednávanie, kde mal byť vypočutý svedok, ktorý nebol ešte v konaní vypočutý. Na odvolacom konaní však bol predvolaný a pojednávania sa zúčastnil jej právny zástupca, ktorý bol prítomný pri výsluchu

svedka J. F., st., a jej neprítomnosť nenamietal a ani jej prítomnosť pri výsluchu svedka nevyžadoval. V tomto smere preto nedošlo k vade konania v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

V zmysle ustanovenia § 220 O.s.p. odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky ani na potvrdenie (§ 219 O.s.p.) ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1 O.s.p.).

Ak odvolací súd má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym právnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Z uvedených zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a na ním založených následných právnych záveroch, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia súdu prvého stupňa v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriaceho podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové zistenia a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci vykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdom prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovat' a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre

odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu, ktoré zásady zostali zachované aj po účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku vykonané zákonom č. 273/2007 Z.z. vrátane novely uskutočnenej zákonom č. 348/2008 Z.z. Je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam, dospel len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa. Na to, aby ich mohol inak zhodnotiť, ich musí v odvolacom konaní opäť vykonať.

Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval, keď vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, na základe ktorých ale dospel k iným skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil iný právny záver bez toho, aby doplnil alebo opakovane dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa v celom rozsahu.

Obsah zápisnice z pojednávania pred odvolacím súdom z 27. septembra 2011 svedčí o tom, že odvolací súd nezopakoval dokazovanie, vykonal, resp. doplnil dokazovanie iba o výsluch svedka J. F., st. Napokon z tohto výsluchu svedka vyplynulo, že tento svedok nevedel o kúpnej zmluve svojho syna (odporcu 1/) a navrhovateľky a ani konkrétne nevedel uviesť, na aký účel mu požičal peniaze. O vyplatení predmetnej sumy za byt neuviedol žiadne skutočnosti. Odvolací súd na uvedenom pojednávaní nevykonal výsluch svedkov vypočutých v konaní pred súdom prvého stupňa, ktorých výpovede spochybnil v odôvodnení svojho rozhodnutia ako aj tvrdením o neunesení dôkazného bremena navrhovateľky.

Odvolací súd tak nezadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov a preto sú jeho skutkové (nedostatočné) a na ne nadväzujúce právne závery (nedostatočné) zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Zákon ukladá účastníkom, ktorí žiadajú o procesnú ochranu svojich nárokov a stoja proti sebe v postavení vzájomných odporcov, povinnosť tvrdiť, že určitý právny vzťah, o ktorého ochranu žiadajú, skutočne existuje (§ 79 ods. 1 a § 101 ods. 1 O.s.p.). Ukladá účastníkom tiež tzv. dôkaznú povinnosť, t.j. povinnosť označiť dôkazné prostriedky spôsobilé preukázať pravdivosť uplatnených tvrdení [§ 79 ods. 1 a § 120 ods. 1 O.s.p. (R 49/1982)].

Dôkazné bremeno je povinnosť účastníka, pokiaľ chce byť úspešný v konaní, preukázať existenciu takých svojich skutkových tvrdení, ktoré môžu pre neho privodiť

priaznivý výsledok; dôkazné bremeno sa teda netýka vždy výsledku celého konania, ale sa môže týkať aj čiastkového skutkového tvrdenia významného pre rozhodnutie súdu. Pre určenie toho, kto je nositeľom dôkazného bremena, je kľúčová hmotnoprávna úprava vzťahu, z ktorého žalobca vyvodzuje svoje právo alebo povinnosť žalovaného. Dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu, v ktorého záujme je preukázanie pravdivosti ním tvrdených skutočností, zakladajúcich ním tvrdené právo. Na druhej strane žalovaného zaťažuje dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní skutočností, ktoré vylučujú existenciu uplatňovaného práva, ak jeho existenciu žalobca preukázal.

Pokiaľ dovolateľka namietala, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.) treba uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových zistení vyvodil nesprávne právne závery. Dovolateľkou napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú (vzhľadom na tzv. inú vadu konania) pre toto posúdenie dostatočný podklad.

So zreteľom na vyššie uvedené procesné pochybenie odvolacieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že v predmetnom konaní došlo k tzv. inej procesnej vade konania, majúcej za následok neprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na túto procesnú vadu konania zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.). S prihliadnutím na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozhodnutie, nezaoberal sa ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní (vrátane námietky, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. januára 2014

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová